

Sygn. akt III U 481/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2018r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Danuta Poniatowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Beata Dzienis

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 września 2018r. w Suwałkach

sprawy **H. J.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

w związku z odwołaniem H. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 6 listopada 2017 r. znak (...)

- 1. zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje H. J. prawo do emerytury od 25 września 2017r.**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz H. J. 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt III U 481/17

UZASADNIENIE

Decyzją z 6.11.2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zm.), odmówił H. J. prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na brak 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

W odwołaniu od tej decyzji H. J. domagał się jej zmiany i przyznania prawa do wcześniejszej emerytury. Powołując się na dowody złożone przed organem rentowym oraz zeznania świadków, wskazał, iż w spornym okresie pracował jako mechanik pojazdów w kanałach remontowych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje :

H. J. 25.09.2017 r. wystąpił z wnioskiem o wcześniejszą emeryturę. Na 01.01.1999 r. wnioskodawca wykazał 25 lat 2 miesiące i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych, które organ rentowy uznał za udowodnione. Natomiast do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach organ rentowy nie uwzględnił żadnego okresu zatrudnienia. W szczególności nie uwzględniono okresów zatrudnienia w charakterze mechanika samochodowego, na które wskazywał wnioskodawca:

1. od 1.10.1973 r. do 21.10.1975 r. i od 2.11.1977 r. do 30.11.1978 r. z tytułu zatrudnienia w (...) w P.;
2. od 1.12.1978 r. do 20.12.2000 r. z tytułu zatrudnienia w Jednostce Wojskowej Nr (...) w E.;

z uwagi na brak prawidłowo sporządzonych świadectw pracy, dokumentujących te okresy zatrudnienia.

H. J. urodził się (...). W 1973 roku ukończył (...) Szkołę (...) w S., w zawodzie mechanik maszyn i urządzeń rolniczych. Pracę zawodową rozpoczął 1.10.1973 roku w (...) w P. na stanowisku mechanika, w pełnym wymiarze czasu pracy. W okresie od 22.10.1975 r. do 30.10.1977 r. odbywał czynną służbę wojskową, a następnie powrócił do pracy na to samo stanowisko. Pracę w tym zakładzie zakończył 30.11.1978 r., przechodząc za porozumieniem zakładów z dniem 1.12.1978 r. do pracy w Jednostce Wojskowej Nr (...) w E.. Akta osobowe z tego okresu zawierają podstawowe dokumenty, brak jednak zakresu czynności na zajmowanym stanowisku i innych, które mogłyby świadczyć o wykonywanych przez wnioskodawcę czynnościach (koperta - k.15).

Wnioskodawca wskazał, że w okresie zatrudnienia w stacji (...) zajmował się przede wszystkim naprawą sprzętu rolniczego, w tym ciągników rolniczych, kombajnów i pracował w kanale remontowym. (...) zarządzała obszarem ponad 8 tys. hektarów i miała dużo sprzętu wymagającego naprawy.

Z uwagi na skąpy materiał dowodowy brak było podstaw, by ten okres zatrudnienia H. J. zaliczyć do pracy w warunkach szczególnych, jako prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych.

Od 1.12.1978 roku H. J. rozpoczął pracę w Jednostce Wojskowej Nr (...) w E., gdzie zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy do 20.12.2000 roku (do rozwiązania jednostki). Była to jednostka szkoleniowa (...). Wnioskodawca pracował przy sprzęcie samochodowym, był też inny warsztat zajmujący się naprawą ciężkiego sprzętu polowego (gąsienicowego). W warsztacie, w którym pracował wnioskodawca, było sześć kanałów remontowych, które obsługiwane były przez dwóch mechaników (początkowo pracowało trzech mechaników). Ponadto w warsztacie zatrudniony był elektryk, spawacz, tokarz, stolarz, mechanik diagnosta. Do pracy w warsztacie kierowani byli też żołnierze służby zasadniczej (około 10), którzy wykonywali prace pomocnicze, porządkowe i przyuczali się w zawodzie mechanika, by w razie awarii samochodu na poligonie wykonać drobne naprawy.

Jednostka Wojskowa, w której zatrudniony był wnioskodawca, dysponowała sprzętem w ilości około 200 sztuk różnego typu pojazdów, ponadto około 180 pojazdów garażowanych w zapasie nienaruszalnym na wypadek wojny. Mechanicy zajmowali się naprawą silników i ich elementów, wymianą zawieszenia pojazdów, amortyzatorów, resorów, wałów napędowych, tarczy hamulcowych i wszelkiego rodzaju innymi naprawami samochodów ciężarowych typu S., J., K., samochodów sanitarnych, mikrobusów, autobusów, samochodów specjalnych, U., Ł., G., samochodów osobowych i dostawczych. H. J. pracował głównie w kanale remontowym (około 90% czasu pracy). Zatrudnieni w warsztacie inni pracownicy (elektryk, spawacz, tokarz, stolarz) oraz żołnierze pełniący służbę, wykonywali większość prac pomocniczych poza kanałem remontowym.

W aktach osobowych odwołującego z tego okresu zatrudnienia znajduje się pełna dokumentacja pracownicza dotycząca stanowiska, zasad wynagradzania, badań lekarskich i odbytych szkoleń (akta osobowe koperta – k.42). Nie przesądza ona jednak o zakresie wykonywanych czynności na zajmowanym stanowisku. Natomiast wyciągi z rozkazów dziennych, regulujące zasady wynagradzania, wskazują, że wnioskodawca otrzymywał dodatek za pracę w warunkach szkodliwych, uciążliwych i niebezpiecznych dla zdrowia, zgodnie z wykazem stanowisk pracy, na których występują te warunki. Przez cały okres zatrudnienia w Jednostce Wojskowej wnioskodawca pracował na

tym samym stanowisku, wykonując prace w kanałach remontowych. Ilość pojazdów, które podlegały naprawie oraz dodatkowe osoby zatrudnione w warsztacie, przesądzają, że większość czasu pracy wnioskodawca wykonywał w kanale remontowym. Potwierdzają to zeznania przesłuchanych w sprawie świadków, zarówno współpracowników odwołującego: R. N. - elektryka, J. S. - mechanika samochodowego (zeznania k.23 odw.-24), jak i przełożonych: L. B., który był szefem służby samochodowej i M. O. – dowódcę kompanii remontowej, kierownika warsztatu (zeznania k.43 odw.- 44). Z zeznań świadków wynikało też, że praca mechaników samochodowych w kanałach remontowych często wiązała się z pracą w godzinach nadliczbowych. Wiązało się to z ilością sprzętu oraz jego awaryjnością związaną z wiekiem i użytkowaniem w trudnych warunkach.

H. J. złożył do organu rentowego świadectwo pracy z 20.12.2000 roku, potwierdzające zatrudnienie w okresie od 1.12.1978 r. do 20.12.2000 r. w Jednostce Wojskowej Nr (...) w E. na podstawie umowy o pracę jako pracownik stały, w pełnym wymiarze godzin. Wynika z niego, że wykonywał prace mechanika samochodowego, nie korzystał z urlopu bezpłatnego oraz nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwala na zaliczenie H. J. zatrudnienia w Jednostce Wojskowej w E. w okresie od 1.12.1978 r. do 31.12.1998 r. na stanowisku mechanika samochodowego, wykonującego prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych do pracy w warunkach szczególnych.

Sąd zważył, co następuje :

Prawo do emerytury w obniżonym wieku zgodnie z treścią art. 184 ust.1 i 2 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) przysługuje ubezpieczonym urodzonym - tak jak wnioskodawca po 31.12.1948 r., jeżeli pracowali w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, posiadają staż ubezpieczeniowy w wymiarze 25 lat (w przypadku mężczyzn), ukończyli 60 rok życia, nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Ilość lat pracy w warunkach szczególnych oraz wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych jest badana na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, czyli 1.01.1999 roku.

Zgodnie z dyspozycją art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS za pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych uważa się osoby, które były zatrudnione przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej, ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Przepis art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS odnośnie wieku, stażu pracy oraz charakteru wykonywanej pracy, uprawnionych do emerytury odsyła do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). § 3 i 4 rozporządzenia prawo do emerytury uzależniają od spełniania łącznie następujących warunków: posiadanie 25-letniego okresu zatrudnienia, w tym 15 lat pracy w szczególnych warunkach i ukończenie 60 roku życia. Zgodnie z § 2 ust.1 rozporządzenia w sprawie wieku, zaliczeniu do okresów pracy w warunkach szczególnych podlegają te, w których praca była świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Rozważaniu podlegał okres od 1.12.1978 r. do 31.12.1998 r.. Dokumentacja pracownicza z tego okresu potwierdziła fakt zatrudnienia wnioskodawcy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku mechanika samochodowego. W dokumentacji tej nie zostało jednak wyszczególnione, aby odwołujący pracował jako mechanik w kanałach remontowych, a tylko tego typu praca podlegała uwzględnieniu do stażu pracy w warunkach szczególnych. Rozstrzygnięcie tej kwestii w oparciu wyłącznie o dokumentację pracowniczą nie było możliwe. Dlatego w celu ustalenia, czy i kiedy odwołujący pracował jako mechanik w kanałach remontowych dopuszczony został dowód z

zeczności świadków, byłych współpracowników i przełożonych wnioskodawcy w spornym okresie. Wszyscy świadkowie potwierdzili, iż jako mechanik odwołujący pracował wyłącznie w kanałach remontowych. Co prawda zeznania świadków zawierały niewielkie nieścisłości, nie były one jednak na tyle istotne, aby odmówić tym zeznaniom wiarygodności, zwłaszcza, że dotyczyły okresu kilku lat. Podkreślić należy znaczenie zeznań świadków – przełożonych H. J.. Zeznania tych świadków właściwie usystematyzowały okoliczności związane ze środowiskiem pracy warsztatu w ogóle, jak i z podziałem zadań i ustaleniem, co w rzeczywistości wykonywał odwołujący. W świetle tych zeznań Sąd doszedł do przekonania, iż wnioskodawca rzeczywiście, jako mechanik samochodowy, pracował w kanałach remontowych.

Wnioskodawca nie przedstawił świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, a przedstawione zawiera zapis, że pracy takiej nie wykonywał. Świadectwo pracy nie jest jednak jedynym dowodem na okoliczność świadczenia pracy w warunkach szczególnych. Świadectwo wykonywania pracy nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu przepisu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest ani organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. W postępowaniu sądowym traktuje się je jako dokument prywatny w rozumieniu przepisu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Dlatego sama treść świadectwa jest niewystarczająca (nie przesądza) na etapie sądowego postępowania odwoławczego czy dana praca była faktycznie pracą w szczególnych warunkach albo, jak w przypadku wnioskodawcy, że taką pracą nie była. Wymaga ono weryfikacji i oparcia posiadanej przez zakład pracy dokumentacji z akt osobowych pracodawcy oraz w razie możliwości przy pomocy zeznań świadków i wnioskodawcy. Istotne jest faktyczne wykonywanie czynności a nie nazwa stanowiska zajmowanego przez pracownika.

Ponadto należy zauważyć, że praca mechanika w kanale nigdy nie trwa faktycznie, efektywnie pełne osiem godzin. Czasem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie jest jednakże czas, w którym praca ta jest efektywnie, rzeczywiście wykonywana, lecz czas, w którym pracownik pozostaje w gotowości do świadczenia na rzecz pracodawcy pracy tego rodzaju (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24.02.2015 r., III AUa 1366/14). W uzasadnieniu wyroku z 18.03.2014 r., II UK 392/13, Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, że charakteru pracy w warunkach szczególnych wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy nie odbiera zatrudnieniu wnioskodawcy praca wykonywana także poza kanałami napraw, związana z procesem pracy, wynikająca z ciągu technologicznego. Pracownik, wykonując w taki sposób swoje obowiązki pracownicze stale był narażony na szkodliwe dla zdrowia czynniki, prowadzące do obniżenia wydolności organizmu, co jest podstawową przesłanką obniżenia wieku emerytalnego.

Zdaniem Sądu, podejmowanie czynności pomocniczych do wykonywania zadań w kanale i spędzanie w związku z tym poza kanałem koniecznej ilości czasu, nie wpływa na pojęcie pracy w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu pracy. Celem ustawodawcy było przyznanie szczególnych przywilejów pracownikom, których główne i jedyne zadanie koncentrowało się na wykonywaniu prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 27.11.2012 r., III AUa 2001/12).

W związku z tym, zdaniem Sądu, zaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych podlega okres od 01.12.1978 r. do 31.12.1998 r. zgodnie z zapisem w Wykazie A Dziale XIV (prace różne) poz. 16 (prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych).

W tym zakresie Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia wniosku organu rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bhp. Materiał dowodowy w sprawie był wystarczający. Do obowiązku Sądu rozstrzygającego kwestię wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze należy samodzielne ustalenie, jakie prace wykonywał wnioskodawca i czy prace te należy zaliczyć do prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a jedynie wyjątkowo można skorzystać w tej kwestii z opinii biegłego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24.08.2010 r., III AUa 487/10). Dodatkowo wskazać należy, że brak świadectwa pracy, jak też błędne wskazania w świadectwie pracy, co do wykonywania pracy w szczególnych warunkach, nie stanowił przeszkody do

czynienia ustaleń przez Sąd rozpoznający sprawę. W niniejszej sprawie ocenie podlegał materiał dowodowy pod kątem jego wiarygodności i znaczenia, a do tego nie jest potrzebna wiedza biegłego.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono, jak w punkcie 1.

O kosztach postępowania orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265).